

Kraj Jihočeský

Úvod

Poměrně rovinná a vodnatá krajina jižních Čech s prameništěm řeky Vltavy, základní páteře celého regionu, lemovaná na jihu hraniční pohořím Šumavou a Českým Lesem byla především využívána zemědělským způsobem. Již v na konci 16. století zde byla budována důmyslná rybníční soustava na Rožmberském panství, nemající ve světě obdobu, o čemž svědčí i nominace tohoto významného vodního díla na Listinu světového dědictví UNESCO. S dalšími vodními díly je možné se setkat v samotné Šumavě, je to řada plavebních kanálů, z nichž v případě Schwarzenberského se podařilo unikátně překonat rozvodí Vltavy a Dunaje. S nástupem průmyslové revoluce sice jižní Čechy nezaznamenaly tak výrazný rozvoj, nicméně pro urychlení dopravy soli, odpradávná putující po Solné stezce, jedné ze základní evropské spojnice, byla z Českých Budějovic do Lince vybudována první velká koněspřežní železnice na Evropském kontinentě. Na prvenství v oboru dopravy navázalo i vybudování první elektrifikované trati u nás z Tábora do Bechyně. Značné využití vodní síly dokládá řada dochovaných mlýnů. Později pak voda soužila pro výrobu energie, jak dokládá jedna z prvních elektráren na Otavě v Písku. Také v oboru mostních konstrukcí se tento region může pochlubit naším nejstarším kamenným mostem v Písku, největším řetězovým mostem ve Stádleci, jehož transfer na nové místo byl neobyčejně úspěšnou stavební akcí i s pohledu evropské ochrany kulturního dědictví a v neposlední řadě i železobetonovým mostem v Bechyni.

Červeně vyznačené lokality jsou určeny pro vážné zájemce a odborníky na příslušnou tematiku .

Zkratky: KP = kulturní památka, NKP = národní kulturní památka

 Vysoká atraktivita pro cestovní ruch

doprava				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
České Budějovice CB	Koněšpřežka www.cz-museums.cz	NKP	Snahy o urychlení přepravy zejména soli z Rakouska daly vzniknout mnoha projektům, z nichž neoptimálnější se jevil návrh profesora České polytechniky F. J. Gerstnera z roku 1808 na zřízení železné dráhy. Realizace se ujal jeho syn A. Gerstner a v letech 1825 – 32 byla vybudována první nejdelší koněspřežní železnice na evropském kontinentě, která vedla z Českých Budějovic do Lince a v roce 1836 byla prodloužena do Gmundenu. Do současnosti jsou v terénu zachovány pozůstatky mostků, strážních domků a stanic, z nichž nejvýznamnější je přepážní stanice v Holkové a solný sklad v Českých Budějovicích.	Přístupné je Museum koněspřežky v Č.Budějovicích , Mánesova 10 v bývalém strážním domku koněspřežky a v Bujanově (dtto). Předpokládá se replika koněspřežky v Českých Budějovicích.
Písek PI	Most http://web.quick.cz/vylety	NKP	Mezi naše nejstarší mosty patří raně gotický kamenný most přes řeku Otavu v Písku, který byl vybudován po pol. 13.stol královskou zvikovskou stavební hutí na trase Zlaté stezky spojující Pasov s Prahou. Masivní žulová stavba o sedmi klenbách má délku 111 m. Byl vybudován mimo městské opevnění a původně chráněn dvojicí mostních věží, z nichž jedna byla po povodni v roce 1768 stržena a druhá roku 1825 rozebrána. V roce 1857 bylo na mostě umístěno barokní sousoší, v následujících letech doplněno o další sochy.	Most je běžně přístupný na spojnici Stádlec - Dobřejšovice
Stádlec TA	Most www.libri.cz/databaze/mosty	NKP	V letech 1847 – 48 byl na silnici vedoucí z Písku do Tábora postaven přes řeku Vltavu u obce Podolsko řetězový most. Stavbu prováděla firma V. Lanny podle projektu ing. Gassnera, který byl veden vzorovými výpočty a studii Ing. B. Schnircha, významného mostního odborníka. Svému účelu sloužil téměř 90 let. Pro rozvíjející automobilovou dopravu však již ve 30. letech 20. století přestal vyhovovat, údolí bylo překlenuto novým ŽB mostem. Vlastní existenci řetězového mostu ohrozila výstavba Orlické přehrady. Proto byl v 70. letech 20. stol. rozebrán a přenesen na řeku Lužnici u obce Stádlec (první velký transfer v Evropě).	Most je běžně přístupný
Nová Pec – Jelení PR	Schwarzenberský kanál www.jcservis.cz/pamatky.aspx	KP	Snahy o propojení Vltavy a Dunaje jsou známy od středověku. V letech 1789 – 1793 se poprvé podařilo toto propojení nejdelší stokou na plavení dřeva v Čechách Ing. J. Rosenauerovi. Kanál dlouhý 45 km se třemi vodními smykly byl ještě dobudován v letech 1821 – 22, kdy byl překonán nejnáročnější úsek vybudováním tunelu. Vodní zdroji bylo umělé Rosenauerovo jezírko, Jelení jezírko a Plešné jezero. Do 60. let 20. století se na české straně stále dříví plavilo, dnes po částečné obnově jsou v letních měsících pořádány ukázkové plavby..	V Chvalšínách (rodiště autora kanálu) je museum Schwarzenberského kanálu.Museum v Jelení – ukázkové plavení dřeva.

doprava				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Lenora PR	Rechle www.infocesko.cz	KP	Krytá dřevěná lávka přes Vltavu vybudována v roce 1870 k zadržování plaveného dřeva.	Lávka je běžně přístupná
Bechyně CB	Most www.libri.cz/databaze/mosty	KP	Obloukový most dokončený roku 1928 podle projektu Ing. E. Viktory patří k těm nepočteným mostním stavbám, které sdružují silniční a železniční dopravu. Místní obyvatelé ho nazývají Duhový most.	Most je běžně přístupný
Tábor CB	Garáže	nezapsán	Zajímavý příklad garáží z počátku 20. století s reklamní plastikou.	Možno shlédnout z ulice Budějovická.

Koněspřežka České Budějovice

Most Písek

Most Stádlec

Schwarzenberský kanál - portál

Schwarzenberský kanál - akvadukt

Garáže Tábor

Rechle Lenora

Most Bechyně

potravinářství – pivovary, cukrovary, lihovary, mlýny, mlékárny

Lokalita	objekt	statut objektu	popis	přístup
Lenora PR	Obecní pec www.prachatickonews.cz/reportaze/repo3.htm	KP	Společná chlebová pec pro potřeby sklářské obce vybudována v 1.pol. 19. stol.	Pec se nachází v centru obce, na veřejném místě
Vyšší Brod CK	Pivovar www.pivovary.info	nezapsán	Chátrající budovy klášterní pivovaru, který byl založen před rokem 1380, se nacházejí v hospodářské části areálu kláštera, dnešní podoba ze druhé poloviny 19. století, uvnitř pozůstatky technologií, provoz ukončen 1948.	V bývalém hospodářském dvoře areálu kláštera (s turistickými aktivitami), možno shlédnout zvenčí.
Český Krumlov CK	Pivovar Eggenberg www.eggenberg.cz/pivovar	KP	Původní renesanční zbrojnice z let 1594 – 1596 byla přestavěna na nový rožmberský pivovar, který byl uveden do provozu roku 1630. Významné období v dějinách pivovaru bylo za vlastnictví Schwarzenberků, kteří majetek zdělili v roce 1719. Výrobní areál byl rozšiřován a modernizován do podoby, která se zachovala dodnes. V roce 1882 byl postaven dvouhlávkový hvozď a v roce 1867 nový ležácký sklep s vrchní lednicí (rozšíření 1873 a 1881). Tato budova byla postavena podle návrhu schwarzenberské stavební kanceláře (architektonické řešení – kombinace omítaného zdiva armovaného červenými cihlami) a je ojedinělou ukázkou průmyslové objektu tohoto charakteru.	Přístupný veřejnosti, prohlídka s průvodcem denně Adresa: Latrán 27
Český Krumlov CK	Pivovar měšťanský www.eurobeds.cz	KP	O postavení nového pivovaru rozhodla městská obec roku 1605. Rozsáhlý komplex budov na půdorysu tvaru písmene U, s dvorem přiléhajícím k ulici a zadním průčelím k bývalé městské hradbě je nepřehlédnutelný vzhledem k vysokým valbovými střechám. Jsou kryté šindelem a mají zděné sgrafitové vikýře s datací 1608. Z období modernizace technologie na průmyslovou výrobu piva, která začala v roce 1898, pocházejí nejmladší dostavby areálu – varna a dvouhlávkový hvozď. Provoz byl ukončen v roce 1949. Dnes slouží komplex po zdařilé konverzi jako Art centrum, galerie a sídlo Nadace Egona Schieleho.	Galerie je běžně přístupná veřejnosti. Adresa: ulice Široká, Horní brána
Tábor TA	Pivovar www.orea.cz	nezapsán	Pivovar vznikl na konci 16. století přestavbou vyhořelého hradu. Současná podoba pochází z počátku 20. století, kdy byl pivovar rozšiřován a modernizován. Dnes konverze na hotel.	Objekt hotelu je přístupný veřejnosti
Hoslovice ST	Mlýn www.muzeum.strakonice.cz/cesky/skanzen-hoslovice/	KP	Původně středověký mlýn dnes zachován v mimořádně autentické podobě. Areál unikátního hoslovického mlýna tvoří původní mlýnice s obytnou částí, chlévy s kolnou a stodola, všechny kryté došky, roubené či zděné ze smíšeného zdiva. V současné době upravován na expozici mlynářství	Zpřístupněn bude objekt po rekonstrukci
Prachatice	Starý pivovar www.pivovary.info	KP	Pozůstatky pivovaru, jehož existenci dokládá plán z roku 1602. Původní renesanční budova se sgrafity, druhotné využití. Objekt se upravuje pro společenské účely.	Zatím veřejnosti nepřístupný.

potravinářství – pivovary, cukrovary, lihovary, mlýny, mlékárny

Lokalita	objekt	statut objektu	popis	přístup
Vimperk	Pivovar www.pivovary.info	nezapsán	Pivovarství ve městě od středověku dokládají areály pivovarů měšťanského a knížecího, modernizované v 19. století, dnes druhotné využití.	Přístupné částečně (restaurace).
Český Krumlov - Nové Dobrkovice	Hamerský mlýn	KP	Goticko – renesanční areál ze 16. století, pravděpodobně sloužil jako železářský hamr.	Nepřístupno.

Obecní pec Lenora

Pivovar Vimperk

Pivovar Vimperk

Pivovar Vyšší Brod

Starý pivovar Prachatice

Pivovar Eggenberg Český Krumlov
www.pivovary.info

Měšťanský pivovar Český Krumlov

Mlýn Hoslovice

vodárenství, energetika

lokality	objekt	statut objektu	popis	Přístup
Třeboň JH	Rybniční soustava www.regiontrebovsko.cz	NKP	S tzv. zlatým věkem českého rybníkářství souvisí i budování unikátní soustavy rybníků na Třeboňsku.. První etapu zahájil na počátku 20. století Štěpánek Netolický, který založil a rozšířil mnoho rybníků. Jeho nejznámějším dílem je vybudování Zlaté stoky v letech 1508 – 15, která trvale zásobovala novou rybníční soustavu. V díle pokračoval Jakub Krčín z Jelčan vybudováním Nové řeky v letech 1584 – 85 a založením dvou největších rybníků Svět a Rožmberk. Třeboňské rybníkářské dědictví je ojedinělým evropským příkladem propojení lidské činnosti a přírodního zdroje. Nejvýznamnější části systému byly navrženy na Seznam světového dědictví UNESCO.	Běžně přístupné
Písek	Elektrárna www.regiopisek.cz	KP	Elektrárna královského města Písku vznikla na místě bývalého Podskalského mlýna na doporučení prvního propagátora elektřiny u nás Františka Křížka. Ukázkově předvedl osvětlení náměstí v roce 1887 pomocí dynamy na parní pohon. Písek se stal po Jindřichově Hradci druhým našim městem s elektrickým osvětlením. Postupné přestavby vyústily v roce 1901 výstavbou nové elektrárny, která byla již poháněna Francoisovými turbinami. Elektrárna dosloužila v roce 1986, v roce 1994 byla znovu uvedena do provozu jako součást muzejní expozice.	Přístupné v otevírací době muzea. Adresa: Podskalí 159
Tábor	Rybník Jordán www.turistik.cz/cs/pruvodce/cil/jordan	KP	Nejstarší údolní přehrada v Čechách byla založena roku 1492 s účelem zásobování města pitnou vodou. Vznikla přehrazením Košínského potoka zvaného také Tisemenický. Hráz s korunou dlouhou asi 280 m, která se později několikrát upravovala, je z dnešního hlediska svými strmými svahy velmi smělým technickým dílem. Unikátní je i vedení potrubí ke staré vodárenské věži štolou vyraženou ke skále. Později byl rybník využíván k chovu ryb a dnes slouží také k rekreaci.	Běžně přístupné
Tábor	Vodárenská věž www.tabor.cz/	KP	Hranolová, bohatě sgrafity zdobená renesanční věž, v provozu v období 1508-1895, voda zásobovala protipožární rybníčky a městské kašny, čerpací stanice pod hrází Jordánu. Dnes galerie.	Přístupno dle otevírací doby muzea. Adresa: Žižkova ul.
Prachatic PR	Starý vodovod www.eurobeds.cz	nezapsán	Pozůstatky hradebního vodovodního systému zachovány ve sklepích v domech přiléhajících k dnešnímu muzeu. Od 16.století bylo město dále zásobováno vodou z Fefrovského rybníka.	Přístupno v muzeu a ve sklepě přilehlé vinárny.
Husinec	Vodní nádrž www.calla.ecn.cz/	nezapsán	Jednu z našich posledních zděných přehrad vybuodovala v letech 1934-39 firma Štěrba z Berouna. Přehrada přes Blanici je tízná, z lomového kamene.	Možnost návštěvy po dohodě
Želnavá	Vodojem www.eurobeds.cz	KP	Zbytky důmyslného přívodu vody pro několik hospodářských dvorů.	Kamenný vodojem je běžně přístupný

vodárenství, energetika

lokality	objekt	statut objektu	popis	Přístup
Lipno nad Vltavou	Přehrada www.ckrumlov.cz/cz1250/region/soucas/t_lipre.htm	Nezapsán	Naše největší přehrada nazývaná „jihočeské moře“ vybudovaná v letech 1952 – 59. Určena pro výrobu elektrické energie i pro rekreace a ochranu před povodněmi.	Podzemní elektrárna přístupná po domluvě.

Elektrárna Písek

Rybník Jordán Tábor

Rybniční soustava Třeboň

Vodovod Prachatice

Vodojem Želnavá

Vodárenská věž Tábor

Vodní nádrž Husinec

Přehrada Lipno

www.ckrumlov.cz/cz1250/region/soucas/t_lipre.htm

Rybniční soustava Třeboň – Rybník Rožmberk

Hutnictví, slévárnictví, strojní průmysl				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Vlastiboř - Záluží TA	Kovárna www.pametihodnosti.cz	KP	Kovárna datovaná 1899 oddělená soudkou od obydlí kováře; jeden z nejlépe dochovaných dokladů venkovské řemeslné práce.	Přístupno v otevíracích hodinách
Strakonice	Zbrojovka www.eurobeds.cz	nezapsán	Původní zbrojovka založená v roce 1919 přešla ve 30. letech 20. stol. vy výrobu světoznámých motocyklů značky ČZ. Dnes jiné využití.	Areál nepřístupný
Trhové Sviny - Slavče, část obce Lniště CB	Buškův hamr www.buskuvhamr.cz/	KP	Jeden z posledních trhovsinenských hamrů, dosud v ukázkovém provozu. Vznikl pravděpodobně na místě starého mlýna na konci 18. století.	Přístupno, muzeum, kulturní akce.
Hluboká nad Vltavou CB	Litinová konstrukce zimní zahrady a verandy www.vyletnik.cz	NKP	Jeden z nejstarších a nejlepších příkladů monumentálního uplatnění litiny v české architektuře. Návrh patrně arch. F. Beer, 1859.	Přístupno.

Buškův hamr Trhové Sviny – Slavče, Lniště
www.buskuvhamr.cz/

Kovárna Záluží

Litínové konstrukce verandy zámek Hluboká nad Vltavou
www.investicni-zlato.cz/CRz_AHluboka_Info.htm

různé				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Rosička JH	Cihelna www.volny.cz/cihelnarosička/	nezapsáno	Cihelna byla založena roku 1901 panem Buštou. Komerová pec (patent systém F. E. Hoffmann, Vídeň 1858) umožňovala nepřetržitý provoz po celý rok. Po restituci v roce 1992 dcera Jana Buška paní Knotková obnovila provoz cihelny.	Prodej cihlářských výrobků.
Lišov CB	Pomník Locus perennis projekt.jiznicechy.org/cz/ost/perennis.htm	KP	Stálý bod rakousko-uherské přesné nivelace zřízený vojenským zeměpisným ústavem ve Vídni v roce 1889.	3 km od Lišova po červené turistické značce
Borovany CB	Lehké pohraniční opevnění www.sdruzeni.ruze.cz/html/stezka_totalita.htm	nezapsáno	Vybudované ve druhé polovině 30. let dvacátého století jako součást obrany Československé republiky. Soukromý skanzen železné opony u Borovan.	Přístupné po naučné stezce „Totalita rozděljuje“.

Cihelna Rosička

